

ס פ ר

אֲרֵךְ אַפַּיִם

בו מבוארים ומכוררים, בענין הכעס החמור שבחמורים, הלכות והנהגות טובות ומוסרים, ועצות טובות ותיקונים יקרים, אשר בעזרת היוצר יצירים, יהיו מועילים ועוזרים, לכל אשר יהיו בהם קורים, מטומאת כעס החמורה להיות טהורים, וימצאו בו דרכים מוכשרים, בכל המדות להיות מיושרים, ואגב יהיו אליהם מחוכרים, פירושי מקראות וחידושי הלכה ואגדה טובים וברורים, אשר בשם ויוסף אברהם יהיו נקראים. חבר מאתי הצעיר שבצעירים, בעהמ"ח ס' חדרי בינה פירוש גדול ומספיק על ס' בעל הטורים, ועוד כמה ספרים, טובים ויקרים.

אברהם יעלין ב"ר אריה זאב ז"ל מפק"ק ווענגראב יע"א

והנני מבקש מאת כל גבר, לכל ישפוט את החיבור והמחבר, עדי יקרא ההקדמה והפתיחה מעבר לעבר. ואתם אחי ורעי הנעלים, אשר ספרי יהיו מקבלים, אל תאהבו את העלים, כי אם את המלים, ואל תשימו ספרי במנעולים, רק לשלחנכם יהיו עולים, ובזאת תהיו תמיד רגלים, להיות בהם הוגים ומסתכלים, ואל תביטו לשפלת הפועלים, רק אל יקרת המפעלים.

נעתק ונסדר לדפוס ע"י בני בן חכם ישמח אב הבחור כמר ישראל צבי נ"י

ועתה נסדר מחדש בהידור רב ובניקוד מלא

עם תרגום הזוהר ותרגום האידיש

פעיה"ק ירושלם תובב"א

שנת תשנ"ב לפ"ק

מפתחות

- הסכמות ד
- הקדמה ופתיחה ט
- סימן א בו יבואר גנות הכעס ומעלת הסבלנות מ
- סימן ב בו יבואר שאף לדבר מצוה לא הותר רק להיות נראה ככועס, אבל לא שיכעס באמת בלבו, ובאיזה ענין צריך להראות כעס קסז
- סימן ג בו יבואר דרך שכירת טבע הכעס קפו
- סימן ד בו יבואר באריכות העצות משתיקה וקול נמוך .. רכד
- סימן ה בו יבואר עצות למי שאינו יכול להתנהג בשתיקה וקול נמוך, כגון שמוכרח להראות כעס לדבר מצוה וכיוצא בזה, איך ינצל מכעס בלב רל"ה
- סימן ו בו יבואר שמי שהוא בטבעו רגזן אסור אף להראות כעס לדבר מצוה אף עם כל העצות שנתבארו בסימן ה', ואיך יתנהג בענין זה רם
- סימן ז בו יבואר באריכות ארבע עצות כלליות המסוגלות מאד לכבישת הכעס ולתיקון כל המדות רמח
- סימן ח בו יבואר עוד עצות פרטיות להסיר הכעס ערב
- סימן ט בו יבואר עוד עצות על ענינים פרטיים בענין הכעס רעח
- סימן י בו יבואר עצות סגוליות להסיר הכעס רפג
- מספר תומר דבורה מדות טובות שצריכין להתדמות בהן להש"י רצב

תפנו אל האלילים, כגונא דא אסיר לאסתכלא באנפוי (פרוש, בשעתא דרגזה) וכו', בגין דבכל חטאים דקא עבד בר נש, לאו איהו עבודה ורה ממש כהאי. ואי תימא: הא לשעתא הוה, דעבר והדר אהדר? לאו הכי, דכיון דאעקר

האלילים, כעין זה אסור להסתכל בפניו (פרוש, בשעת כעסו) וכו', בגלל שבכל החטאים שבן-אדם עושה, אין הוא עבודה ורה ממש קזה (שכועס). ואם תאמר: זה (שנעקרה ממנו הקדושה) הנה לשעתו (בזמן שכעס), שעבר (ממנו הקדושה) וחזר ושכ? לא כן, כי מאחר

ויוסף אברהם

להתראות מנשיכתו, היה רבי פנחס בן יאיר מחמיר לפום חסידות יתירה והוה כיה כמו שחמצא שם עוד ענינים מופלגים של חסידות שהיה נוהג, והיה חושק למויקין ומנען להחזיקן ואף למכרן משום ולפני עור כו' וכן לאירך גיטא היה חושב שיש בזה כל תשחית, חוה כאמת על פי ההלכה דאיכא ביה איסור דבל תשחית שהרי הן עורך בעולם ואין חושבין אותם למוזיקין). ומה דהקצור שולחן ערוך דייק מגמרא שבת הגיל דבלמירמא אימתא אין בו איסור כל תשחית (וכן הוא לדעת התוס' בקידושין שם בד"ה ר"י לפום מאי דמפרשי גמרא שבת הגיל בכלי שלם) הנה כאמת אין הוכחה זו מוכרחת ד"ל דמירי במאני תבירי וכיוצא בזה וכמשי"כ המהרש"א שם, ואף דאיתא שם גם תבר נכתמא ומשמע דהוא כלי שלם. אבל ברי"ף ורא"ש לא גרסי ליה, וגם יש לומר דמירי בדבר שאינו חשוב קצת ואינו שוה פרוטה וליכא ביה משום כל תשחית. ולכן נראה יותר לומר ואף הרמב"ם ס"ל כהרב והמהרש"א דלעולם יש בו איסור כל תשחית, ולפי זה גם כן לא קשה קשיית הקצור שולחן ערוך הגיל מדוע לא חילק הרמב"ם בענין כל תשחית שהרי באמת אין חילוק בזה, ואין להקשות ע"ז ממש"כ הרמב"ם לענין שבת דאף בקודם מחמת כעס נקרא מתקן, ויש לחלק לענין כל תשחית ומכל מקום דרך השתתה מקרי, דזהו כל כוונתו לקלקל ולהראות שהוא מקלקל, שהרי כן אף לדעת הרב והמהרש"א אנו מוכרחים לעשות חילוק זה, דבכעבי למירמא אימתא אינשי בימיה הרי דאי דנקרא מתקן לענין שבת לדברי הכל, ומכל מקום לענין כל תשחית הרי לך דסבירא ליה הך חילוקא, ולכן אף להרמב"ם אפשר לומר שמחלק כן ולא פליג עלייהו בענין כל תשחית, ולפי זה שוב הדרא קשיית רצ"ה חיות הגיל למקומה, מגיל להרמב"ם להוכיח מגמרא דאף הכועס גירדא הוא כעובד עבודה זה.

והנה נראה לי להוכיח זה עוד ממקום אחר בגמרא דמה שאמרו בשבת דהשובר כלי בחמתו הוא כעובד עבודה ורה, לאו דוקא השובר, רק אף ככועס גירדא רק דיבור הרי זה כעובד עבודה ורה, דבגרוס (דף כ"ג) אמרינן שם ולא מתחזין בהרא אתותייתא דתניא רבי נתן אמר הנודד כאלו בנה במה והמקיימו כאלו

קדושה דנפשה מאתרה, והוא אל ור מקפח שהוא אחר, אתמקף בה ולא שבק לה; פר כד אתדפי ברנש מכל וכל ועקר לה לעלמין, ולכתר אשתדל לאתקדשא ולאמשקא קדושה עלה, כדיון ולואי דאתקדש וכו'. ועל דא כתיב (שמות לו, טו): אלהי מסכה לא תעשה לך (כלומר: לא תעשה עצמך

שנעקר קדשת נפשו ממקומו, והאל הוה הוא כוכש את המקום ההוא, מתחזק בו ואינו עוזב אותו; מלכד פאשר כן-האדם משהר מכל וכל ועוקר אותו (את האל הוה) לעולמים, ואחר משתדל להתקדש ולהמשיך עליו קדושה, או הלואי שיתקדש וכו'. ועל זה כתוב: אלהי מסכה לא תעשה לך (כלומר, לא תעשה עצמך עבודה

ויוסף אברהם

מקריב עליו קרבן (ופירש"י כאילו בנה במה לעבודה ורה, אבל הרא"ש והר"ן פירשו כאילו בנה במה כשעת איסור הבמות, עיי"ש ברי"ן), ולא מתחזין בהא נמי דשמואל דאמר שמואל אף על פי שמקיימו נקרא רשע, אמר רב אבהו מאי קראה וכי תחדל לנדוד לא יהיה כן חטא ויליף חולה חולה כתיב הכא כי תחדל לנדוד וכתוב התם שם רשעים חדלו רוגז וכו', אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יתתן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטים בו כו' ע"כ. ועוד גרסינן התם (דף ע"ו) תני רב דמי אחוה דרב ספרא כל הנודד אף על פי שהוא מקיימו נקרא חוטא, אמר רב זביד מאי קרא וכי תחדל לנדוד לא יהיה כן חטא הא לא חדלת איכא חטא ע"כ. והנה קשה בענין זה טובא: א] מה שפירשו הרא"ש והר"ן כאילו בנה במה כשעת איסור הבמות, והרי בירושלמי מבואר דמאי דאמרינן כאילו בנה במה היינו לעבודה ורה, דמקשה שם על זה, עבודה ורה כסקילה והנדרים בלא תעשה ואת אמר כן, ומתוך לית לך אלא כדאמר ר' ינאי כל השומע ליצור כאילו שוכר עבודה ורה, הרי לך כפירוש רבונה כמה היינו לעבודה ורה. ב] קשה מאד התירוף של הירושלמי, שהרי המקשן מתמה אין נאמר על איסור לא תעשה שהוא כעבודה ורה שהיא כסקילה, ומתוך כל השומע ליצור כעובד עבודה ורה, ולשון זה משמע אף על ביטול עשה ואף כשעובר על דבר שהוא מדרבנן, ולפי זה הרי יגידל תמיהת המקשן עוד יותר. ג] הר"ן כתב לפי פירושו שהנודד הוא מתכוין לעשות מצוה, ולפי זה קשה ביותר התירוף של הירושלמי מרבי ינאי דאמר כל השומע ליצור כעובד עבודה ורה ולשון זה משמע רק אמתכוין לעשות עבירה והולך אחר תאות יצור. ד] הקשה הט"ז אבריתא דתני רב דימי דלפינן מפסוק וכי תחדל לנדוד דנקרא חוטא למה לי למילף זה, והא עריפא מינה לייף שמואל מגזירה שוה דאפילו רשע מקרי, וכל שכן שקשה על השולחן ערוך שהביא בלשון זה נקרא רשע תקרא חוטא למה הזכיר כלל חוטא כיון שעשאו רשע. ה] יש להבין בגמרא טעם